

Stanovisko Komise pro životní prostředí Akademie věd ČR k návrhům Ministerstva průmyslu a obchodu na eliminování částí environmentální legislativy

Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO) předložilo materiál s názvem ***Opatření pro posílení konkurenceschopnosti a rozvoje podnikání v České republice eliminací nadbytečných požadavků environmentální legislativy***, který obsahuje celkem **96 návrhů na změny** v platných právních normách. **Některé z nich by měly dalekosáhlý dopad na zdraví a podmínky života statisíců lidí v České republice.**

Nejde o první takový návrh. Dva obdobné projekty vznikly roce 2005. Komise pro životní prostředí Akademie věd ČR (KŽP AV ČR) proto považuje za důležité vyjádřit se nejen ke konkrétním bodům, ale rovněž ke koncepčnímu přístupu, ze kterého návrh MPO vychází.

Environmentální legislativa patří mezi velké úspěchy posledních dvaceti let. Zajistila, aby podstatně a rychle kleslo znečištění ovzduší i vod, aby došlo k eliminaci nebezpečných skládek odpadu a podstatně se zlepšila péče o přírodu a krajinu. Dobře připravené zákony se významně podílejí na tom, že se Češi mohou těšit lepšímu zdraví a žít příjemnější, kvalitnější život. Ubylo nákladů na zdravotní péči i zbytečného plýtvání surovinami v průmyslu. **Zákonodárci a vládní exekutiva musí na tyto výsledky navázat a obdobně řešit zbývající vážné problémy – nikoli udělat sérii velkých kroků nazpět. Schválení některých navržených legislativních změn by mělo vážné důsledky pro zdraví statisíců lidí a vedlo by k poškození kvality prostředí v českých městech a obcích.**

Podotýkáme, že řada bodů je v návrhu MPO oprávněně a zasluhuje podporu. Některé oblasti současné české environmentální legislativy jsou příliš komplikované, málo srozumitelné a trpí častými změnami, které snižují účinnost legislativních opatření. Nepřehlednost zákonů omezuje jejich dodržování na straně občanů, firem či institucí. Z toho však nevyplývá, že by měly být akceptovány legislativní návrhy, které jsou principiálně nepřijatelné, jak vyplývá z následujícího vyjádření.

Zákon o ovzduší

1. Vysoké koncentrace látek znečišťujících ovzduší jsou patrně nejakutnějším českým environmentálním problémem. Poškozují zdraví velké části populace. K překračování platných norem dochází ve městech a obcích, kde žijí miliony lidí. Ilustrovala to katastrofální situace, která letos v zimě vznikla v Moravskoslezském

kraji. Vláda přislíbila rozsáhlou novelu zákona o ovzduší, jež má zajistit podstatné snížení emisí zdraví škodlivých látek.

2. Komise proto považuje návrh MPO, aby naopak byly zrušeny dokonce i některé části současného, už tak nedostatečného zákona, za nepřijatelný.

3. Emisní stropy jsou důležitý a účinný prostředek, jak cíleně snižovat zdraví škodlivé emise z průmyslových podniků v extrémně znečištěných oblastech, například na Ostravsku. Jejich vyškrtnutí ze zákona by bylo velkým krokem zpět (bod 54).

4. Nové střední zdroje znečištění mohou při umístění v už nyní postižených místech vést k nepřijatelně vysoké koncentraci zdraví škodlivých látek. **Zrušení klauzule, jež vyžaduje, aby pro každý nový střední zdroj znečištění vznikla rozptylová studie, která prověří, jaký vliv bude mít na kvalitu ovzduší ve svém sousedství, je přímou hrozbou pro zdraví lidí především ve městech (bod 43).**

Zákon o ochraně přírody a krajiny

5. MPO ve svém materiálu požaduje, aby kácení stromů podél silnic a při stavbách nepodléhalo povolení státní správy (bod 69). Rovněž navrhuje zrušit povinnost, aby ten, kdo zeleň pokácí, musel zajistit adekvátní náhradní výsadbu (bod 72). KŽP AV ČR už loni speciálním stanoviskem upozornila, že neuvážené kácení městské zeleně a následné vyšší znečištění ovzduší může způsobit zhoršení zdraví české populace. Návrhy ministerstva by vedly k dalšímu úbytku důležité zeleně v českých městech i venkovské krajině.

6. Možnost, aby občané připomínkovali správní řízení, kde se rozhoduje o stavebních projektech, kácení stromů a podobných záměrech v sousedství jejich domova, patří mezi demokratické samozřejmosti. Příslušný paragraf zákona využívají v drtivé většině případů místní občanská sdružení lidí z dotčených měst a obcí. Skoro ve všech případech je naprosto bezproblémové. Napomáhá hledání konsensu mezi investory, státní správou a dotčenými lidmi, a předchází tak zbytečným konfliktům. **MPO navrhuje jeho razantní seškrtnání (bod 76).** Šlo by nejen o vážný zásah do občanských práv, ale také o kontraproduktivní krok, který v důsledku komplikuje život průmyslovým podnikům a dalším investorům.

Integrovaný registr znečištění

7. MPO navrhuje z integrovaného registru znečištění, kde průmyslové podniky publikují každoroční údaje o svých emisích, zcela vyškrtnout chemické látky v odpadech (bod 7). Prakticky by to znamenalo, že by se registr vůbec nevztahoval například na 62 % produkce toxické rtuti.

8. Ministerstvo navíc chce z registru úplně vyloučit některá odvětví (bod 6). Například z deseti největších zdrojů emisí potenciálně karcinogenního styrenu do ovzduší by zůstaly jen dva. Schválení obou návrhů by vážně poškodilo právo

občanů na informace o tom, jaké toxické látky vznikají v průmyslových podnicích v jejich sousedství.

Nařízení vlády o ukazatelích a hodnotách přípustného znečištění povrchových vod a odpadních vod

9. **KŽP AV ČR rovněž považuje za nepřijatelný návrh MPO, aby ze šesti limitů na vypouštění škodlivých látek z čističek odpadních vod byly čtyři zrušeny, aniž by odhadlo, jaký vliv to bude mít na čistotu řek a potoků (bod 95).**

Koncepční přístup k environmentální legislativě

10. **Přístup MPO k environmentální legislativě je jednostranný a nevyvážený. Vychází z chybných premis a nedoložených funkčních závislostí.**

11. **Ministerstvo uvádí výhradně náklady a nezabývá se účelem – a potažmo přínosy – právních norem.** Avšak environmentální legislativa chrání zdraví a zajišťuje kvalitní prostředí k životu, snižuje náklady na zdravotní péči a podporuje technologické inovace či nová odvětví. Je nutné porovnávat náklady s výnosy, nejen sčítat náklady.

12. **MPO vychází z nedoložené hypotézy, že vyšší environmentální standardy snižují konkurenceschopnost ekonomiky.** Přitom ekonomický výzkum potvrzuje, že to neplatí. Například skandinávské státy vedou žebříčky konkurenceschopnosti, a přitom patří mezi země s nejpřísnější environmentální legislativou. Vysoké požadavky naopak často podporují inovace, modernizaci průmyslu a efektivnější využívání surovin či energie.

13. **Některé kalkulace MPO vyvolávají vážné pochybnosti o jejich věcné správnosti.** Ministerstvo například uvádí, že vyškrtnutí některých odvětví a látek z Integrovaného registru znečištění ušetří tři miliardy korun. Při zavádění registru průmyslové svazy tvrdily, že kompletní náklady budou činit dvě miliardy Kč. **KŽP AV ČR vyzývá MPO, aby zveřejnilo metodiku i vstupní data, ze kterých vycházejí kalkulace úspor u každého z navržených bodů.**

14. MPO porovnává českou legislativu s minimálními standardy Evropské unie. Avšak to je porovnání zákonů jedné země s virtuálními pravidly. Žádný průmyslový podnik v EU se neřídí *acquis communautaire*, nýbrž jeho příslušnou implementací. Proto nemá smysl srovnávat implementaci prováděnou v České republice jen se směrnicemi, nýbrž i s implementací v jiných zemích.

15. Navíc legislativa EU řeší pouze některé environmentální problémy. Ostatní ponechává plně v kompetenci členských států unie. Proto každý stát má rovněž vlastní, národní legislativu, která opticky jde nad rámec *acquis*. Ilustrativním příkladem je právě ochrana zeleně. Právo EU ji řeší jen okrajově. Nicméně sotva kdo pochybuje, že Česká republika musí mít předpisy, jimiž se bude řídit kácení stromů ve městech nebo alejí podél silnic.

16. **Komise je velmi vážně znepokojena postupem, kterým návrh vznikl.** MPO jej popisuje neskrývaně a explicitně:

„V části III. materiálu jsou zpracovány návrhy zástupců průmyslových svazů a asociací, hospodářských a sociálních partnerů a další odborné veřejnosti na zjednodušení a zefektivnění environmentální legislativy. K tomuto bylo osloveno 64 průmyslových a zaměstnavatelských svazů a asociací, např. Hospodářská komora, Svaz průmyslu a dopravy, Svaz chemického průmyslu, Unie malých a středních podniků ČR, Unie zaměstnavatelských svazů, Hutnictví železa a několik vybraných podniků, které zaslaly své podněty a návrhy na změny ustanovení 18 právních předpisů z oblasti ochrany životního prostředí...“

Popsaný postup může sloužit za učebnicový příklad nepřijatelného postupu státní správy. **Ministerstvo umožnilo dílčím zájmovým skupinám znečišťovatelů, aby sestavily oficiální návrhy na změnu legislativy, která je samotné reguluje, a bez dalšího je převzalo za své. Kdokoli jiný byl z procesu vyloučen.** Například zástupci velkých znečišťovatelů na Ostravsku tak mohli navrhnout, zda a jak proškrtat předpisy, podle kterých mají snižovat zdraví škodlivé emise. Kdokoli jiný, lidé z postižených měst a obcí, samosprávy, lékaři nebo dokonce nezávislí experti na environmentální legislativu a posuzování ekonomických dopadů znečišťování, byli z procesu vyloučeni.

17. Soubor předkládaných návrhů se obsahově ani argumentačně nevymezuje vůči klíčovému dokumentu Evropské unie „Evropa 2020“, zejména ve vztahu k části 2 „Inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění“. Posuzování podobných návrhů by se rovněž mělo opírat o metodologické postupy, které byly pro daný účel vytvořeny. MŽP má v současné době kupříkladu k dispozici publikaci „Hodnocení efektivnosti implementace environmentálních politik“ (výsledný materiál jednoho z projektů VaV), který takovéto postupy přináší.

V Praze 19. 4. 2010

MUDr. Radim Šrám, DrSc.

předseda Komise pro životní prostředí AV ČR

tel.: 241 062 596